

Työn ja hyvinvoinnin Eurooppa

Sisällys

Vasemmistoliitto viitoittaa tietä kansalaisten Eurooppaan <i>Martti Korhonen</i>	2
Eurooppa tarvitsee uuden suunnan <i>Pekka Ristelä</i>	4
Sosiaalipoliittiset tavoitteet nostettava talouden etujen edelle EU-politiikassa <i>Jouko Kajanoja</i>	8
Euroopan unionia ei kannata syyttää hallituksen arvovalinnoista <i>Turo Bergman</i>	10
Joustoturva – oletus vailla näyttöä? <i>Erkki Laukkanen</i>	13
Eurooppalainen pääoma ja suuryritykset - työntekijän mahdollisuudet vaikuttaa <i>Anu-Tuija Lehto</i>	16
Työvoiman liikkuminen ei ole kovin ylevä tavoite <i>Heikki Korhonen</i>	18

Vasemmistoliitto viitoittaa tietä kansalaisten Eurooppaan

Vasemmistoliitto näkee tärkeäksi arvioida Euroopan unionin kehitystä ja sen vaikutuksia sekä Suomeen että laajemmaltikin. Olemme päättäneet syventyä näihin kysymyksiin ja julkaista asiantuntijakirjoituksia kolmelta osa-alueelta: työelämän ja hyvinvoinnin kysymyksistä, Euroopan unionin ulkoisista vaikutuksista talouteen, ympäristöön ja ilmastoon, sekä Euroopan unionin poliittisesta kehittämisestä ja kehittymisestä. Tarkoituksemme ei ole pelkästään kuvata asioiden nykytilaa tai passiivista muutosta, me haluamme myös vaikuttaa asioihin. Artikkeleissa on kehityshaasteiden ohella esitetty ratkaisumalleja, jopa visioita siitä, millaisen Euroopan vasemmisto haluaa. Meille on tärkeää kansalaisten hyvinvoinnin ja perusturvan kehittäminen. Siksi joudumme monessa asiassa vastustamaan nykymeron mukaista, pääoman Eurooppaa. Vasemmisto haluaa Euroopan, joka toimii ihmisten parhaaksi kansalaisten ääntä kuunnellen ja kunnioittaen.

Julkaisusarjamme ensimmäinen numero käsittelee työn, työelämän ja hyvinvoinnin kysymyksiä. EU:n talusintegraation syventämisen peruslähtökohtana olevat neljä vapautta tuovat monella tavalla etua pääomalle ja työnantajille. Tavaraa tuottavat yritykset ja pääomat voivat liikkua vapaasti ja hakea suurinta voittoa sieltä, mistä sitä saa. Ihmisten liikkuvuus taas on usein vain työvoiman liikkuvuutta työn perässä, pääoman ehdoilla. Palvelujen vapaa liikkuvuus puolestaan haastaa koko suomalaisen ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion. "Vapauden" nimissä halutaan yksityistää ja kilpailuttaa julkinen, ennen muuta kunnallinen palvelusektori, seurauksista välittämättä. Meille suomalaisille yhteiskunnan, etenkin kuntien tuottamat hyvinvointipalvelut ovat tärkeitä. Julkisten palvelujen kautta työntekijöiden ja kansalaisten työ- ja muu hyvinvointi paranee, eivätkä ne ole yhdentekeviä elinkeinoelämällekään. Suomen hyvän kilpailukyyn taustalta löytyvät hyvinvointiyhteiskuntamme peruspalvelut, terveydenhoito, koulutus, tiede ja kulttuuri sekä sosiaaliturva eri muodoissaan.

Vapaan liikkuvuuden ja muiden "vapauksien" puristuksessa ihmisten arki muuttuu entistä ankarammaksi. Työelämässä työntekijää suojelevat pelisäännöt joustavat työnantajien eduksi ja työpaikoilla voidaan yhä huonommin. Painetta lisää työvoiman vapaa liikkuvuus, jonka mahdollistamana epämääräiset työvoiman välittäjät rikastuvat köyhemmistä jäsenmaista tulevien työntekijöiden kustannuksella. Euroopan unionilta ei tunnu löytyvän keinoja eikä haluakaan palkkojen ja työehtojen polkumyynnin estämiseksi. Sen sijaan EU:n komissio on eri yhteyksissä liputtanut "joustavamman" työvoiman käytön

puolesta, niin sanotussa Vihreässä kirjassa se on tehnyt jopa aloitteen työlainsäädännön nykyaikaistamisesta tässä hengessä. Komission aloitteet tähtäävät lainsäädännön muuttamiseen, direktiiviin. Työoikeusaloite ei onneksi ole edennyt, koska sitä on vastustettu sekä eurooppalaisessa ammattiyhdistysliikkeessä että Euroopan parlamentissa.

Euroopan parlamentti pystyi vastustuksellaan muuttamaan komission esitystä palvelujen täysvapaakaupasta, joka olisi johtanut viidakon lakien voimaantuloon palvelukaupan markkinoilla. Parlamentissa saavutettu kompromissiehdotus palveludirektiivistä ei toki sekään ole aivan ongelmaton, mutta siitä kuitenkin puuttuvat komission alkuperäisen ehdotuksen suurimmat sudenkuopat, muun muassa viittaus siihen, että palvelukaupassa voidaan noudattaa alkuperämaan pelisääntöjä.

Lopputulospalveludirektiivin kohdalla ja monessa muussa Euroopan parlamentin käsitellyssä olevassa kysymyksessä on vasemmiston kannalta luonnollisesti sitä parempi, mitä enemmän voimaa meillä parlamentissa on. Siksi äänestäminen tulevissa Euroopan parlamentin vaaleissa on tärkeää.

Artikkelisarjallaan Vasemmistoliitto pyrkii asettamaan kyseenalaiseksi EU:n vaikutuksen ja kehitymissuunnan monilla yhteiskunnan osa-alueilla. Meillä on asioihin omat ratkaisumallimme, vasemmistolaiset vaihtoehdot, joita on puolustettava ja ajettava EU-koneiston kaikilla tasoilla.

Konkreettinen mahdollisuus lujittaa omaa vaikutusvaltaamme ovat Europarlamentin vaalit. Toivon, että tällä artikkelisarjalla voimme lisätä vasemmiston panosta Euroopan unionin politiikasta käytävässä keskustelussa tavalla, joka aktivoi jäseniämme ja kannattajiamme vaaliurnille kesäkuussa 2009 toimitettavissa Europarlamentin vaaleissa.

Martti Korhonen

Vasemmistoliiton puheenjohtaja

Eurooppa tarvitsee uuden suunnan

Rajaton Eurooppa on päivä päivältä enemmän totta. Sen huomaa esimerkiksi Helsingin katutyömailla, joilla monet työmiehistä puhuvat viroa. Ei ole harvinaista nähdä pakettiautojen kyljissä tekstejä muillakin itäisen Euroopan kielillä.

Vastaavan ilmiön kohtaa kaikkialla läntisessä Euroopassa, eikä pelkästään rakennusallalla. Vuosittain sadattuhannet työntekijät muuttavat uusista EU-maista työn ja paremman toimeentulon perässä Länsi-Eurooppaan. Heidän lähtömaissaan on monilla aloilla jo pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta, mikä puolestaan vauhdittaa palkkojen nousua ja kohentaa siten maahan jäävien toimeentuloa.

Monissa itäisen Euroopan maissa kansalaisten suuri enemmistö kannatti EU-jäsenyyttä, koska se merkitsi heille lupausta vapaammasta ja vauraammasta tulevaisuudesta. Samalla tavalla EU toimii nyt paremman tulevaisuuden symbolina monille ihmisille unionin uusissa naapurimaissa, esimerkiksi Valko-Venäjällä.

Kansalaisia huolestuttaa

Euroopan unionin vanhemmista jäsenmaista katsottuna tilanne ei näytä yhtä hyvältä. Monissa EU-maissa ihmiset kokevat vuosikymmenten työllä rakennetun hyvinvointivaltion hajoavan kiihtyvällä tahdilla. Työelämän koetaan kovenevan, julkisten palveluiden rapautuvan ja eriarvoisuuden lisääntyvän.

Samaan aikaan päätöksenteon koetaan pakenevan tavallisen kansalaisen ulottumattomiin. Muualla maailmassa mallina pidetyt demokraattiset instituutiot näyttäytyvät yhä useammalle eurooppalaiselle tyhjinä kuorina, joiden sisältö sanellaan ulkoa, globaalien talouden kasvottomilta johtopaikoilta.

Euroopan unionin tulevaisuuden kannalta erityisen vakavaa tässä kehityksessä on se, että monet – erityisesti meillä Pohjoismaissa – näkevät unionin ennemmin tämän kielteisen kehityksen aiheuttajana kuin sen mahdollisena ratkaisuna. Monille omista kansalaisistaan EU ei näyttäydy lupauksena paremmasta tulevaisuudesta. Miksi niin moni eurooppalainen on pettynyt Euroopan unioniin, vaikka yhdentymisellä on selvästi historialliset saavutuksensa? Miten unionin pitäisi muuttua, jotta kaikki eurooppalaiset voisivat kokea sen tulevaisuuden toivona ja ratkaisuna oman aikamme ongelmiin?

Rajatonta kilpailua rajattomilla markkinoilla

Euroopan yhdentymisen tavoitteena on alusta asti ollut pysyvän rauhan ja yhteistyön rakentaminen Euroopan maiden ja kansojen kesken. Yhdentymisen uskottiin myös edistävän eurooppalaisten vaurastumista, kun Eurooppa voi toimia yhtenä suurena talousalueena.

Harva vastustaa näitä eurooppalaisen yhteistyön yleisiä periaatteita. Yhdentyvässä Euroopassa on kuitenkin erityisesti parina viime vuosikymmenenä vaikuttanut vahvana myös kiistellympi aate: talousliberalismi, joka vannoo mahdollisimman rajoittamattoman kilpailun nimiin. Unionin suuntaa ovat suurelta osin ohjanneet tämän opin nimiin vannoneet oikeistolaiset päättäjät, joille rajaton Eurooppa tarkoittaa ennen muuta yhteisiä rajoittamattomia markkinoita.

Ihmisten vapaus etsiä työtä ja yritysten oikeus toimia koko EU:n alueella – valtioiden rajoista ja kansallisuuksista riippumatta – on hieno periaate. Ongelmallista on se, että rajattomuus merkitsee EU:ssa vahvaa ääntä käyttäneen oikeiston ihanteissa myös toisenlaista rajojen ja esteiden puutetta. Yhteisten eurooppalaisten markkinoiden on heidän mielestään oltava myös mahdollisimman vapaita kaikenlaisesta poliittisesta ohjauksesta. Siksi he haluavat purkaa kansalliset säädökset, mutta eivät myöskään halua yhteisiä eurooppalaisia pelisääntöjä.

Reilun pelin säännöt hukassa

Kun eurooppalaisia yhteismarkkinoita näin on rakennettu sääntelyä purkaen ja kilpailuun kannustaen, yksi reilun kilpailun perusedellytyksistä on unohtunut: Ei ole pidetty huolta siitä, että pelisäännöt ovat kaikille samat. On purettu kaupan ja kilpailun esteitä välittämättä siitä, että eri maiden, yritysten ja ihmisten edellytykset menestyä kilpailussa ovat kohtuuttoman erilaiset.

Kilpailun vapauden nimissä on hyväksytty liikaistenkin temppujen käyttö, kuten se, että valtiot voivat houkutelaa yrityksiä alentamalla hyvinvointipalveluille elintärkeitä veroja tai heikentämällä työntekijöiden oikeuksia. Yhteisiä pelisääntöjä, kuten yritysverojen vähimmäistasoja, ei ole saatu sovittua, mutta epätasaista kilpailua on siitä huolimatta vain kiihdytetty. Tuloksena on ollut paine heikentää hyvinvointivaltiota ja työelämän laatua kaikkialla, niin korkean elintason ja vahvan hyvinvointivaltion kuin heikompienkin standardien maissa.

Kun yhteistä Eurooppaa on rakennettu tällä tavalla, ei ole ihme, että niin monet

kansalaiset epäilevät koko projektin mielekkyyttä. Myös meillä Suomessa monet pelkäävät, että tämä kehitys – yhdessä kiristyvän globaalin kilpailun kanssa – pala palalta tuhoaa hyvinvointivaltiomme. Eikä pelko ole turha, ellei Euroopan suuntaa muuteta.

Euroopan unioni tienhaarassa

Yhä suurempi joukko eurooppalaisia on kyllästynyt kuulemaan, että tämä kaikki – markkinoiden sääntelyn purkaminen, julkisten palveluiden yksityistäminen, palkkaerojen kasvu, kannattavien tehtaiden sulkeminen – olisi lopulta meille kaikille hyväksi. Yksisilmäisesti markkinoiden vapauteen tuijottava politiikka, niin kansallisesti, EU:ssa kuin globaalistikin, on tulossa tiensä päähän. Euroopan unionin tulevaisuuden kannalta ratkaisevan tärkeä kysymys kuuluu, miten kansalaisten pettymykseen ja turhautumiseen reagoidaan EU-politiikassa.

Jos politiikan valtavirta jatkaa markkinoiden ylistystä, todennäköinen seuraus on yhteisen Eurooppamme kannalta surkea: Kansalaiset kääntävät selkensä koko yhdentymiselle. Viimeisenkin EU-optimismin tilalle tulee EU-epätoivo, ja silloin vahvoilla ovat kansallismieliset liikkeet, jotka tarjoavat paluuta "vanhaan hyvään aikaan" ja aina yhtä valheelliseen "kansallisen edun puolustukseen".

Tämän päivän ongelmia – ilmastonmuutosta, työelämän huonontumista, globaalia eriarvoisuutta ja turvattomuutta – ei ratkaista menneisyyden keinoin. Tiivistyvää, rajat ylittävää yhteistyötä tarvitaan. Siksi Euroopassa on nyt korkea kääntää kurssi politiikkaan, joka sokean markkinauskon sijaan perustuu reiluihin pelisääntöihin ja kaikkien eurooppalaisten yhteisiin perusoikeuksiin.

Euroopan vahvuus on hyvinvoinnissa

EU:n edessä oleva valinta voidaan tiivistää seuraaviin kysymyksiin: Halutaanko vielä yrittää talousliberalistista yhteiskuntakokeilua, jossa markkinoiden vapaudet maksimoidaan, ja uskotaan sen jonain päivänä parantavan ihmisten hyvinvointia? Vai uskotaanko jo kokemuksen ääntä, ja asetetaan EU:n yhteiseksi tavoitteeksi niiden aitojen vahvuuksien kehittäminen, jotka tänäkin päivänä tekevät Euroopasta maailman suhteellisesti ottaen parhaan paikan elää?

Ajatus EU:n kilpailukyvyyn vahvistamisesta hyvinvointivaltiota ja työntekijöiden turvaa purkamalla on yksinkertaisesti toivoton. Globaalisti ajatellenkin se on vastuuton: Euroo-

pan velvollisuus on päinvastoin toimia hyvänä esimerkkinä siitä, miten vahva demokratia ja ihmisoikeuksien turva, hyvä työelämä, kattava sosiaaliturva ja laadukkaat julkiset palvelut mahdollistavat sekä paremman elämänlaadun että hyvän kilpailukyvyn myös nykyisessä, nopeasti muuttuvassa maailmassa.

Suomella ja muilla Pohjoismailla puolestaan on erinomainen tilaisuus johtaa EU:n suunnanmuutosta osoittamalla, miten oma menestyksemme on perustunut nimenomaan Euroopanikin mitassa vahvaan hyvinvointivaltioon, ei sen ”keveyteen”. Pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli on ollut ratkaiseva myös sukupuolten tasa-arvolle ja naisten asemalle.

Talouden pelisääntöihin voi vaikuttaa

Euroopassa on nyt – pitkien pelisääntökeskusteluiden jälkeen – syytä käynnistää vakava keskustelu siitä, minkälaiset hyvinvoinnin tavoitteet haluamme yhdessä asettaa. Hyvän lähtökohdan tähän keskusteluun antaa EU:n perusoikeuskirja. Jo siihen kirjattujen oikeuksien toteutuminen jokaisen eurooppalaisen kohdalla myös käytännössä merkitsisi huomattavaa edistystä nykytilaan verrattuna.

Yhteisten tavoitteiden ohella on syytä tarkistaa myös keinot. Selvää on se, että tähänastista kunnianhimoisemmin ihmisten hyvinvointiin suhtautuvalle EU:lle yhteismarkkinat ja kilpailun vapaus eivät voi riittää. Tarvitaan myös esimerkiksi entistä aktiivisempaa puuttumista yhteisen edun vastaisiin kilpailun vääristymiin, kuten yhteismarkkinoiden puutteellisen sääntelyn mahdollistamaan lakien ja työehtosopimusten kiertämiseen. Tarvitaan myös entistä päättäväisempää vaikuttamista globaalin talouden pelisääntöihin: ne eivät ole luonnonlakeja vaan ihmisten luoma järjestelmä, jota EU:n tulee olla mukana muokkaamassa paremmin ihmisten tarpeisiin vastaavaksi.

Vasta kun tavalliset eurooppalaiset ihmiset näkevät ja kokevat, että EU:n politiikkaa aidosti ohjaa heidän etunsa eikä aina vain suurempiin voittoihin pyrkivien sijoittajien etu tai vanhentuneiden talousoppien periaatteet, he voivat jälleen nähdä Euroopan yhdenytymisen omaa elämäänsä parantavana asiana. Vasta silloin he voivat kokea EU:n oikeasti omana yhteisönään.

Pekka Ristelä

SAK:n kansainvälisten asioiden asiantuntija

Sosiaalipoliittiset tavoitteet nostettava talouden etujen edelle EU-politiikassa

EU:n ydin on toteuttaa neljää vapautta, eli tavaroiden, palvelujen, pääoman ja työntekijöiden vapaata liikkuvuutta. EU on siis melko uusliberalistinen hanke. Sosiaalipoliitikalle se on tuottanut hyvääkin. Jotta työvoima voisi liikkua vapaasti, sosiaaliturvaetuudet liikkuvat työntekijöiden mukana maasta toiseen. Samalla sosiaaliturva tarjotaan kaikille maasta toiseen matkaileville.

Euroopan unionissa sosiaalipoliitiikan on nähty enemmän haittaavan kuin hyödyttävän neljän vapauden toteuttamista. EU:lla on kuitenkin vähän määräysvaltaa sosiaalipoliitikassa, ja sosiaalipoliitikka onkin jäänyt lähes kokonaan kansallisesti määräytyväksi.

Suomen kaltaisissa maissa eivät EU:n poliittiset linjaukset, eikä sen viime aikoina harjoittama avoimen koordinaation menetelmä, kansallisesti ei-sitovine suunnitelmineen ja seurantaraportteineen, ole sanottavasti suunnanneet kansallisia ratkaisuja.

Sosiaalipoliittiset minimi näkyviin

Saannallisella tasolla Euroopan unioni on aina välillä korostanut, että taloudellisen ja sosiaalisen integraation tulisi edetä käsi kädessä. Sosiaalipoliittisuus nousee esille varsinkin yhteisön kriisitilanteissa, kuten viimeksi perustuslakijupakassa. Tuolloin EU on halunnut vakuuttaa epäileville kansalaisille, ettei yhteisö toimi vain markkinavoimien hyväksi.

Merkityksellisintä sosiaalipoliitikalle ovat kuitenkin saattaneet olla euomaiden julkiselle taloudelle asetetut tiukat puitteet. Tuore tutkimus osoitti, että niiden aiheuttamat supistukset ovat kohdistuneet erityisesti sosiaalipoliitikkaan.

Markkinavapauksien rikkomisesta voi joutua EU-oikeuteen, mutta köyhyyttä ja huono-osaisuutta aiheuttavasta politiikasta ei. Se on tärkeysjärjestys nykyisessä EU:ssa. Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta kutsutaankin sisämarkkinoiden poliisiksi. Sen ratkaisut sitovat kaikkia jäsenmaita. Tuomioistuin on viime aikoina ollut erityisen aktiivinen sosiaalipoliittikan alueella. Pääsääntöisesti kyse on ollut markkinavapauksien turvaamisesta.

Niiden rinnalle – tai mieluummin niitä perustavammiksi oikeuksiksi – voitaisiin säätää sosiaalipoliittisia minimivaatimuksia ihmisoikeuspykälien jatkoksi. Tuomioistuinmenettelyn voimakas lisääminen sosiaalipoliitikassa on tuskin oikea tie, mutta se toisi katetta puheelle sosiaalisesti vastuullisesta yhteisöstä.

Kansallisen sosiaalipolitiikan puolustamisesta eteenpäin

Viime aikoina on kaivattu uutta tasapainoa EU-politiikan ja sosiaalipolitiikan kansallisten mallien välille. Tarkoitus on hyvä. Sosiaalipolitiikan asemaa pitää voimistaa, jotta sille ei käy huonosti.

Jos jäämme vain puolustamaan sosiaalipolitiikan kansallisia malleja, EU-politiikassa sosiaalipolitiikka jää entistä enemmän syrjään. Se ei pitkän päälle edistä kansallista sosiaalipolitiikkaa. Jos sosiaalipolitiikkaa ei EU:ssa käsitellä sosiaalipolitiikkana, sitä käsitellään talous- ja työllisyyspolitiikan osana eikä se ole pelkästään hyväksi sosiaalisten pyrkimysten kannalta.

Muutos edellyttää perusteellista EU-politiikan uudelleen arviointia. Nyt EU:ssa joudutaan polvillaan pyytämään, että sosiaalipolitiikka otettaisiin edes vähän huomioon. Sosiaalipolitiikka joutuu perustelemaan olemassaoloaan selittämällä edistävänsä talouskasvua ja kilpailukykyä ja olevansa tuottava tekijä. Kilpailukykyä edistävät sosiaalipolitiikan osat voimistavat asemaansa sosiaalipolitiikan sisällä.

Yhteenkuuluvuus on kaikkien etu

Työllistäminen ja kannustaminen sanelevat yhä enemmän sosiaalipolitiikan sisältöä. Vanhuksille, vammaisille ja pitkälle marginaaliin liukuneille se on huono uutinen – he jäävät yhä vähemmälle. Heillä kun ei ole paljoa annettavaa kilpailukyvyyn edistämiseksi.

Saattaa tosin olla, että vanhuksista ja vammaisista huolehtiminen ja marginaaleissa elävien auttaminen lisäävät koko kansan turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta, joka puolestaan parantaa yhteiskunnan toimintakykyä ja josta hyötyy lopulta kilpailukykykin. Mutta päättelyketju on niin pitkä ja epävarma, ettei se menesty ilmapiirissä, jossa ensisijaista ovat ripeät tulokset markkinoiden vapauttamisessa ja kilpailukyvyyn lisäämisessä.

On tietenkin hyvä, jos sosiaalipolitiikka edistää taloutta, mutta sosiaalipolitiikan tavoitteen – ihmisarvoisen elämän takaaminen kaikille kansalaisille – pitää olla ensisijainen, ja taloutta koskevien tavoitteiden tulee alistua sille eikä päinvastoin.

Jouko Kajanoja

valtiot.tri, yhteiskuntapolitiikan dosentti

Euroopan unionia ei kannata syyttää hallituksen arvovalinnoista

Euroopan unionin kielenkäytössä hyvinvoinnin käsite, ”sosiaalinen ulottuvuus”, painottuu vahvasti työn ja työelämän kysymyksiin. Työ ja työelämä ovat tärkeä osa yksilön hyvinvointia ja toisaalta hyvinvointipalveluilla on keskeinen merkitys työlle, työelämälle ja työn tuloksille. Niiden avulla vahvistetaan niitä menestystekijöitä – osaamista, luovuutta ja innovaatiokykyä – joille niin suomalainen kuin eurooppalainen pärjäämisen strategia tänä päivänä rakentuu.

Maailmantalouden kriisit ja Euroopan unionin pysähtyneisyyden tila ovat vahvistaneet käsitystä, jonka mukaan laadukas koulutus, työttömyys- ja muu perusturva, sekä niiden takeena oleva korkeahko veroaste ovat toimivan markkinatalouden perusedellytyksiä. Tästä huolimatta uusliberaalista ideologiaa ajavat oikeisto- ja porvaripuolueet väittävät, että hyvinvointipalvelut ja niitä tukeva verotus estävät vapaan markkinatalouden toimintaa ja heikentävät näin talouden suorituskykyä.

Oikeisto- ja porvaripuolueiden viestillä pyritään verotuksen keventämiseen, julkisten hyvinvointipalvelujen yksityistämiseen ja julkisen sektorin roolin heikentämiseen. Näitä pyrkimyksiä salatakseen puolueet piiloutuvat usein Euroopan unionin selän taakse väittämällä, että Euroopan unioni edellyttää yksityistämistä ja julkisen sektorin alasajoa.

Kunnat ajettiin säästökuurille

Suomen liittymisellä Euroopan unioniin vuoden 1995 alusta ja talous- ja rahaliitto Emuun vuonna 1999 oli toki merkittäviä kansantaloudellisia seurauksia. Suuri muutos tapahtui Emu-liitännän myötä, sillä se merkitsi sekä omasta valuutasta että valuuttakurssipolitiikasta luopumista ja alistumista unionin rahapolitiikkaan.

Emun kykiäisenä tullut vakaus- ja kasvusopimus keskittyy suurten budjettialijäämien ehkäisyyn. Vakaus- ja kasvusopimuksen edellyttämä budjettikuri on merkittävä reunaehto Suomen hallituksen taloudelliselle päätösvallelle. Myös kuntien merkitys tässä suhteessa on olennainen. Budjettikuri ja kunnallistalouksien tasapaino liittyvät talous- ja rahaliiton toteuttamiseen.

EU-jäsenyyden välittömistä vaikutuksista kunnalliseen finanssipolitiikkaan ei voida kuitenkaan puhua, sillä ne kohdistuvat valtioon. Budjettikurin ylläpitämiseksi Suomessa siirryttiin

budjettikehysmenettelyyn, jonka puitteissa budjetin finanssipoliittiset raamit vahvistetaan etukäteen ministeriöittäin. Kunnat on sittemmin sidottu kehysbudjettiin peruspalveluohjelmalla, joka liitetään valtiontalouden kehyspäätökseen.

Kehysbudjettia suuremmin kuntien taloudelliseen liikkumavaraan ja mahdollisuuksiin tarjota hyvinvointipalveluita vaikuttavat kuitenkin eduskunnan kunnille säätämät velvoitteet. Myös hallituksen tekemät vero- ja muut taloudelliset ratkaisut vaikuttavat olennaisesti kuntien verokertymään ja talouteen ja sitä kautta kuntien mahdollisuuksiin tarjota julkisia palveluja.

Erityisesti Vanhasen ykköshallituksen päätökset varallisuusveron poistosta ja tuloverotuksen keventämisestä aiheuttivat kunnille veromenetyksiä. Niitä tosin kompensoitiin valtionosuuksia lisäämällä, mutta sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksien kompensointi toteutettiin tavalla, joka johti monen kunnan rahoitusaseman heikentymiseen ja pakotti kunnat säästö- ja velkakuurille.

Kilpailutuksen tuomat säästöt kyseenalaisia

Kuntapalvelujen kustannussäästöt ovat yhä useammin näyttäytyneet pyrkimyksenä heikentää kunnan palveluksessa olevan henkilöstön työehtoja ja vähentää henkilöstön määrää. Vakansseja jätetään täyttämättä tai täytetään osittain turvautumalla sijaisiin, ja yhä useammin palvelut kilpailutetaan ja ulkoistetaan yksityiselle sektorille.

Hankintojen kilpailuttaminen on kunnille tuttua jo EU-jäsenyyttä edeltäneeltä ajalta. Kilpailusääntöjä ei kuitenkaan ole saanut soveltaa kuntaan niin, että sillä estetään tai vaikeutetaan kunnan hyvinvointipalvelujen toteuttamista. Julkisyhteisöjen tuottamat palvelut ovat olleet EU:n kilpailuttamissäännösten ulkopuolella. Niin ikään esimerkiksi terveydenhuolto sekä tietyt sosiaalipalvelut jätettiin vuonna 2006 hyväksytyyn palveludirektiivin ulkopuolelle.

Palvelujen kilpailuttamisen ja yksityistämisen taustalla onkin ollut ennen muuta kuntien pyrkimys kustannussäästöihin. Tällä kehityksellä on seurauksensa. Palvelujen laatu voi muuttua, eikä aina parempaan. Usein ainakin palvelujen hinta muuttuu ja yleensä ylöspäin.

Niiltä osin kuin yksityiset ottavat julkisia palveluja hoitaakseen, on kustannusten katettava julkisen voittoa tuottamattoman tason ohella myös yksityisen yrityksen liikevoitto. Ja vaikka kunnan henkilöstö siirtyy yksityisen yrityksen palvelukseen, maksaa kuntatyönantaja edelleen osan kunnallisista eläkemaksuista. Niistä ei pääse eroon, järjestää kunta toimintansa miten tahansa. Ennen kaikkea nämä työelämän myllerrykset koskettavat naisten työpaikkoja.

Verotuksessa näkyvät arvovalinnat

Suomessa tunnutaan arvostettavan markkinoiden tuottamia hyvinvointipalveluja sekä kolmannen sektorin tarjoamia palveluja usein enemmän kuin kuntien tarjoamia sosiaali- ja terveydenhoitopalveluja. Hyvinvointipalvelijoista on monessa kunnassa jo pulaa ja eläköitymisen myötä tilanne on pahenemassa. Kuntatyön heikko arvostus ja julkissektorin rajalliset mahdollisuudet palkkakilpailuun avoimen sektorin kanssa pahentavat tilannetta. EU-lähtöinen budjettikuri on kuntatalouden näkökulmasta loppujen lopuksi edistänyt vastuuntuntoista kunnallistalouden harjoittamista. Hallitusten kotikutoiset ratkaisut, ennen muuta varallisuusverotuksen poisto ja tuloveron alennukset, ovat hallitusten arvovalintoja, eikä niiden seurauksena tullutta kuntatalouksien ahdinkoa ja hyvinvointipalvelujen alasajoa voida panna Euroopan unionin piikkiin, jos kohta unionissa käytävä verokilpailu eräiltä osin on edesauttanut tätä kehitystä.

Verotuksessa tehtyjä ylilyöntejä, erityisesti varallisuusveron poistamista, voidaan kuitenkin korjata, kun maahan saadaan sosiaalisesti vastuuntuntoisempi hallitus. Ennen sitä on kehitykseen pakko sopeutua niillä toimilla, joihin kuntatalouksien ahdinko ja kuntapalvelujen heikko tila ovat pakottaneet.

Kuntataloutta vahvistettava

Vuodesta 2006 lähtien on kuntien harkinnanvaraisia valtionavustuksia haettaessa edellytetty kunnilta suunnitelmaa talouden tervehdyttämiseksi tehtävistä toimenpiteistä. Kun avustusta lisäksi on maksettu entistä harvemmille kunnille, ovat paineet taloudelliselta kantokyvyltään heikkojen kuntien yhdistämiseksi suuremmiksi yksiköiksi kasvaneet.

Viime vuosina tapahtuneet kuntaliitokset ovatkin vahvistaneet kuntatalouksien asemaa ja lisänneet edellytyksiä saada aikaan taloudellisesti vahvempia kuntia, joilla on myös paremmat edellytykset tarjota kunnallisia hyvinvointipalveluita. Tätä kehitystä on jatkettava niin, että kunnilla on jatkossa taloudelliset edellytykset taata suurin osa kuntalaisten taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisesta kunnallisten palveluiden avulla.

Suomella on kaikki edellytykset kunnallisten hyvinvointipalvelujen turvaamiseen. Jos emme siinä onnistu, on väärin syyttää Euroopan unionia. Syylliset löytyvät niistä poliitikoista ja puolueista, joiden arvomaailmaan ei vahva hyvinvointipalveluja tuottava julkinen sektori sovi.

Turo Bergman

valtiot. lis., poliittinen sihteeri, Vasemmistoliitto

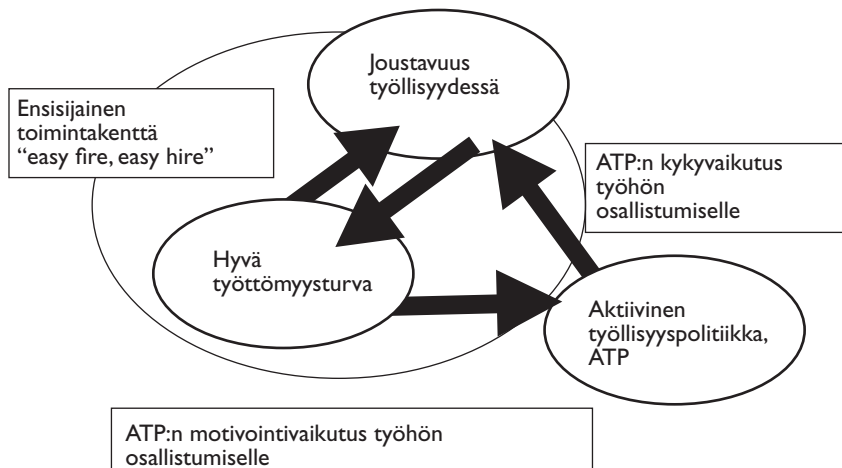
Joustoturva – oletus vailla näyttöä?

2000-luvulla EU-käsitteistöön on ilmaantunut uudissana ”joustoturva”. Lähtökohtaisesti joustoturvalla tarkoitetaan win-win -tilannetta työn ja pääoman välillä, eli ”molemmat voittavat sillä ehdolla että...”

Joustoturvassa työntekijöille luvataan työllisyys tai työllistettävyys sillä ehdolla, että työnantajat saavat irtisanoa työntekijänsä nykyistä helpommin. Talouden dynamiikka – ainakin pääosin – huolehtisi sitten siitä, että nykyistä helpommasta irtisanomisesta seuraisi nykyistä parempi työllisyys, jota verottamalla valtio puolestaan saisi nykyistä enemmän varoja työttömyysturvan ja aktiivisen työvoimapolitiikan rahoitukseen.

Oheisessa kuviossa joustoturvaa on havainnollistettu niin sanotulla kultaisella kolmiolla, jonka ensisijaisen toimintakentän muodostaa liikkuvuus työllisyyden ja työttömyyden välillä. Liikkuvuudessa perusoletus on ”easy fire, easy hire” – ”helppo irtisanoa, helppo työllistää”. Aktiivisen työvoimapolitiikan (ATP) toimet olisivat vain tätä ensisijaista toimintakenttää täydentäviä toimia, jotka onnistuessaan auttaisivat palaamaan työelämään.

Joustoturvan kultainen kolmio ”Tanskan malli”

Joustoturvan mallimaaksi on yleensä esitetty Tanskaa, mutta joissain tutkimuksissa Pohjoismaiden suuntaan on viitottu laajemminkin. Tämä sinänsä mairitteleva huomionosoitus on yllättävä, kun tietää, miten ahkerasti joustoturvaa nyt markkinoiva EU:n komissio on Pohjoismaita korkeasta ja talouskasvun mahdollisuuksia rajoittavasta veroasteesta vuosien saatossa moittinut.

Olisiko EU:n komissio siis pyörtänyt aiemmat suosituksensa? Tuskinpa kuitenkaan. Syyt näyttäisivät olevan huomattavasti raadollisemmat. EU:n lippulaiva, Lissabonin strategia on yksinkertaisesti ajanut karille.

Entinen teesi uusissa vaatteissa

EU:sta ei annetuin eväin ole tulossa ”kilpailukykyisin ja dynaamisin talous vuoteen 2010 mennessä”. Lisäkasvua tarvitaan, ja komission mielestä sitä on saatavissa jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmiä aktivoimalla, tekemällä niistä talouskasvun välineitä.

Turvasta hyvinvointikäsitteenä ei komission joustoturvaa koskevissa kannanotoissa enää puhuta, vaikka joustoturvan seurauksista on toistaiseksi käytettävissä lähinnä oletuspohjaisia tuloksia. Joustoturvan perusoletuksen mukaan jousto ja turva eivät ole lähtökohtaisesti vastakohtaisia, vaan toisiaan täydentäviä. Tämän perusoletuksen todeksi osoittaminen on kuitenkin osoittautunut lähes ylipääsemättömäksi ongelmaksi.

Kun jouston neljä eri muotoa ristiintaulukoidaan turvan eri muotojen – niitäkin on yleensä neljä – kanssa, saadaan 16 jouston ja turvan välistä relaatiota, joista alan tutkimuksen mukaan mahdollisesti vain viisi on joustoturvan oletusten mukaisesti toinen toisiaan täydentäviä relaatioita. Loput ovat korvaavia relaatiota, joiden mukaan joustoja lisäämällä turva vähenee, tai yhteyksiä, joiden keskinäisestä suhteesta ei voi lausua edes tätä.

Näistä lähtökohdista rehellinen toimija varoisi tekemästä yleistyksiä koko järjestelmän tasolle, mutta varovaisuudesta ei Euroopan neuvoston joulukuussa hyväksymästä joustoturva-kannanotosta juuri merkkejä näy. Alan tieteellisistä julkaisuista varoituksia kyllä löytyy. Niitä läpikäytyäni vaikutelmaksi on jäänyt, että joustoturva ei lopulta ole juuri muuta kuin vanha keho deregulaatio-teesi uusissa vaatteissa.

Kun vanha ”kaikki sääntely nurin” -teesi ajautui 1990-luvulla umpikujaan, tilalle tarjotaan nyt uudenlaista sääntelyä joustoturvan nimissä. Se sääntely on kuitenkin veteen piirretty viiva, eikä sen pysyväisvaikutuksia tiettävästi kukaan tunne.

Vaihtoehtoista sopeutumismallia tarvitaan

On toki mahdollista, että joustoturva voi ainakin tilapäisesti tuottaa perusoletuksen mukaisia tuloksia jossakin pienessä avoimessa taloudessa, kuten Tanskassa, jossa työvoimapolitiikalla on aivan eri status kuin muissa EU-maissa. Tanskassakin poliittinen paine leikata työvoimapolitiikasta on kuitenkin vahvassa kasvussa, ja niin on myös tehty.

Suuremmissa maissa, kuten Ranskassa, tutkijat eivät usko joustoturvan luvattuihin tuloksiin edes tilapäisenä mahdollisuutena. Iso-Britanniassa muistetaan vielä hyvin Thatcherin toteuttamiin työmarkkinajoustoihin liitetyt lupaukset.

Kriittisin ja paras tutkimus lähtee kuitenkin siitä havainnosta, että työpaikkaturvan ja työn suojelun myötä myynnissä ovat työpaikan sosiaaliset suhteet laajemminkin. On ihmetelty sitä, millaista paikallinen sopiminen olisi joustoturvan olosuhteissa, ja mihin työntekijät enää työpaikkaturvansa myytyään voisivat työpaikalla vaikuttaa. Kaltevalla pinnalla han ovat myös kehittämistoimenpiteiden ensisijaisuus työpaikan sisäisessä muutoksessa, samoin henkilöstökoulutuksen tarpeen yhteisöllinen arviointi.

Jos näistä perinteistä luovutaan, yritysten motiivi irtisanomisten vaihtoehtojen selvittämiseksi varmasti vähenee. Samalla ehtyy myös henkilöstökoulutus, jonka pohjoismaista laajuutta on vaikea selittää ilman pohjoismaista työpaikkaturvaa. Henkilöstökoulutuksen ja muun kehittämistoiminnan myötä myös tuottavuus voi ehtyä.

Oma arvioni on, että toistaiseksi joustoturva on lähinnä oletus, ideologinen käsite vailla näyttöä. Mutta pelkkä "ei" joustoturvalle ei nyt riitä. Meidän vasemmistolaisten tehtäväksi jää muotoilla vaihtoehtoinen sopeutumismalli, jonka puitteissa työn ja pääoman välinen tasapaino on mahdollinen myös työpaikkatasolla.

(Ks. myös artikkeli Joustoturvan huomenlahjoista. Työvoimapolitiittinen aikakauskirja 1/2008.)

Erkki Laukkanen

valtiot.lis., ekonomisti, SAK

Eurooppalainen pääoma ja suuryritykset - työntekijän mahdollisuudet vaikuttaa

Kommunistisen manifestin huudahdus "kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen" on ajankohtaisempi kuin koskaan. Isot yritykset ovat yhä isompia. Yhä useamman monikan-sallisen yrityksen liikevaihto on suurempi kuin yksittäisen valtion budjetti. Yrityksillä on toimintaa useissa eri maissa. Ne voivat halutessaan siirtää pääkonttoreitaan ja toiminto-jaan nopeasti, valtioiden rajoista välittämättä maasta ja maanosasta toiseen, ja usein näin tapahtuukin. Suuryritykset – ja yhä useammin pienetkin – sulkevat tehtaitaan siirtäykseen halvempiin maihin. Toiminta on nopeatempoista eikä siirroista kerrota etukäteen. On selvää, että työntekijät jäävät jalkoihin, jollei heillä ole oikeutta vaikuttaa päätöksiin.

Yritysneuvostot työntekijöiden osallistumismahdol-lisuuksia lisäämään

Työntekijöiden osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi EU:ssa on vuonna 1994 sovittu direktiivistä, jonka tavoitteena on parantaa työntekijöiden tiedonsaantioikeutta ja oikeutta tulla kuulluksi. Direktiivi edellyttää yritysneuvostojen (EWC) perustamista sellaisiin yrityksiin, joissa on vähintään 1000 työntekijää, ja joiden työntekijöistä vähintään 150 täytyy olla ainakin kah-dessa maassa. Ajatus yritysneuvostoista on hyvä ja kannatettava. Eri maiden työntekijöiden on saatava tavata toisiaan ja keskustella yrityksen suunnitteilla olevista päätöksistä. Työntekijöiden on myös voitava vaikuttaa päätöksentekoon.

Ay-liike on arvostellut direktiiviä hampaattomaksi ja vaatinut sen tiukentamista. Viimeksi direktiivin toimivuudesta ja yritysten yhteiskuntavastuusta keskusteltiin, kun Nokia siirsi tehtaansa Saksasta Romaniaan. Työntekijöille ilmoitettiin siirrosta vain vähän ennen sen julkistamista tilanteessa, jossa päätökset oli jo tehty, eikä työntekijöillä ollut enää vaikutusmahdollisuuksia.

Myös komissio on havahtunut direktiivin lepsuuteen ja esittänyt direktiivin uudista-mista. Ay-liike kannattaa uudistuksia. Työntekijöiden on saatava vaikuttaa kaikkiin heitä koskeviin päätöksiin ennen niiden tekemistä. Yritysneuvostot on perustettava nykyistä

pienempiin yrityksiin. Työntekijöillä tulee olla päätöksenteossa tarvittavat tiedot ja taidot, minkä vuoksi heidän on saatava asianmukaista koulutusta työaikana. Henkilöstön edustajille tulee varata tarpeeksi aikaa perehtyä työnantajan suunnitelmiin ja neuvotteluihin edustamiensa työntekijöiden kanssa. Ay-liikkeen asema on tunnustettava työntekijöiden etujen puolustajana. Laiminlyönneistä on määrättävä riittävät taloudelliset sanktiot. Työntekijöillä täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa kansainvälisten yritysten toimintaan.

Osallistumisoikeus laajennettava maailmanlaajuiseksi

EU:n työntekijöiden osallistumisoikeuksia koskeva direktiivi koskee vain jäsenvaltioissa sijaitsevia yrityksiä. Yhä useampi yritys toimii kuitenkin myös EU:n ulkopuolella. Tämän vuoksi on syytä laajentaa työntekijöiden osallistumisoikeutta maailmanlaajuiseksi kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksin.

Työntekijöiden osallistumisoikeuksien lisääminen hyödyttää sekä työntekijöitä että työnantajia. Työnantajalle osallistumisoikeuden lisääminen merkitsee sitoutunutta työvoimaa ja parempaa tuottavuutta. Työntekijöille mahdollisuus osallistua yrityksen toimintaan tuo lisää motivaatiota. Se parantaa myös työoloja ja työehtoja. Mitä parempia työolosuhteet ja työehdot ovat muualla maailmassa, sen parempina ne pysyvät myös meillä.

Anu-Tuija Lehto
SAK:n lakimies

Työvoiman liikkuminen ei ole kovin ylevä tavoite

Ajan iskulause on "työperäinen maahanmuutto". Tätä hoetaan Suomen lisäksi monissa muissa Euroopan Unionin maissa. "Vanhat" maat sanovat tarvitsevansa uutta työvoimaa, jota on auliisti tarjolla varsinkin entisissä sosialistisissa maissa. Sen varjolla hämärämiehet voivat ostaa ja myydä ihmisiä Suomeen ja muihin "vanhoihin maihin". Mutta onko työvoiman liikkuvuus sittenkään kovin ylevä tavoite uudessa Euroopassa?

Ruotsin hallitus on päättänyt avata maan rajat kaikille ulkomaalaisille, siis myös EU:n ulkopuolelta tuleville. Työvoimaa halutaan nyt haalia kaikkialta, sillä ruotsalaisen yhteiskunnan taloudellisen pohjan pelätään muuten romahtavan.

Samanlainen huoli on toistuvasti esillä myös Suomessa. Yksityisten työnantajien lisäksi kuntien virka- ja luottamusmiehet katselevat milloin Bulgariaan, milloin Vietnamiin uuden ja halvan työvoiman toivossa.

Kannattaako tässä olla kovin vilkkaasti liikkeellä? Onko se edes kovin edistyksestä vai onko työvoiman tuonti sittenkin vain markkinatalouden aiheuttamien sairauksien paikkailua?

Suureksi osaksi työvoiman liikkuvuudella tähdätään siihen, että vanhat teollisuuslaitokset, palveluelinkeinot ja rakennusteollisuus saisivat halvempaa työvoimaa. Viime kädessä työvoiman tuonti mahdollistaa myös sen, että työvoiman ja raaka-aineiden tuhlaukseen, pelkkään halpuuteen ja kulutuksen lisäämiseen perustuva talous jatkuu.

Työvoiman liikkuvuuden lähtöajatus ei voi kutsua kovin inhimilliseksi. Sen varjoa on todistettu jo vuosikymmeniä mm. Saksassa ja Ranskassa. Saksalaiset kohtelivat aikoinaan turkkilaisia työntekijöitä pelkästään "työvoimana", kunnes heräsivät todellisuuteen. "Työvoima" oli synnyttänyt, kouluttanut ja kasvattanut maahan uuden sukupolven, jolla ei ollut enää siteitä vanhempien kotimaahan. He eivät myöskään halunneet lähteä Saksasta Turkkiin, vaikka viranomaiset yrittivät tähän painostaa.

Työvoiman liikkuvuuden lähtökohta ei ole millään muotoa rakastava ja ihmistä kunnioittava. Ihminen on paljon muutakin kuin pelkkää "työvoimaa", jonka voi ja saa repiä juuriltaan, pois perheen ja sukulaisten keskuudessa.

Suomeen halvalla tuotava "liikkuva työvoima" asuu usein keinoissa koirankopeissa, syö miten sattuu, kärsii väliaikaisuudesta ja syrjinnästä. Tämä ei varmaankaan voi olla työväenliikkeen ja vasemmiston mieleinen ratkaisu.

Pummilla ja pulloja keräten

Viime kesänä paljastui Helsingissä tapaus, jonka toisena osapuolena olivat bulgarialaiset rakennusmiehet, toisena epämääräinen "bisnesmies". Bulgaarit olivat tulleet Suomeen töihin uskoessaan hämäreärittäjän houkutusia. Täällä heille paljastui karu totuus: raskaasta purkutyöstä rakennuksilla maksettiin palkkaa 1 (yksi) euro päivässä.

Miesten asunto oli hädin tuskin asuttava, eikä urakoitsija suostunut maksamaan edes romanialaisten bussilippuja työmaalle. Urakoitsija lupasi maksaa sakot, jos lipuntarkastaja sattuisi paikalle.

Miten miehet sitten tulivat toimeen yhden euron palkalla? Vastaus on tyyli: "Ei sillä tulekaan toimeen, me keräämme iltaisin pulloja ja saamme niistä vähän ruokarahaa." Tällaisesta räikeästä menettelystä Suomessa käytetään nimitystä "kiskonnan tapainen työsyryntä". Oikeampi nimitys voisi olla "orjakaupan kaltainen työvoiman myynti". Mutta se on nykyisessä yhteiskunnassa liian rivoa, koska siitä voisi paljastua se, mistä on kyse. Bulgarialaisten tapaus oli räikeä, muttei poikkeuksellinen. Kaava on kuitenkin aina aika lailla sama: Suomeen tulee yhä enemmän ulkomaalaisia häikäilemättömien "liikemiesten" houkuttelemina.

Euroopan ravintoloihin, rakennuksille tai metalliteollisuuteen tulee työntekijöitä yhä enemmän esimerkiksi Kiinasta. Välitysfirmit kauppaavat heitä alle 1000 euron kuukausihinnalla. Työnantaja maksaa tämän hinnan välittäjälle, joka maksaa sitten kiinalaisten palkan, asumisen ja matkat. On helppo laskea, ettei tästä jää työntekijälle kovin suurta tiliä. Käytännössä ulkomaalaiset työskentelevät rakennuksilla, keittiöissä, ravintoloissa ja siivousfirmoissa epäinhimillisissä oloissa ilman minkäänlaista turvaa. Useita naisia raataa seksibisneksen puoliharmailla markkinoilla.

Hyvin usein ihmisiä pidetään EU-maissakin pakolla. Kiristyskeinoja on monia, passin ja matkustusasiakirjojen takavarikoiminen, paljastumisen uhka ja karkotus, sukulaisten ja perheenjäsenten uhkailu kotimaassa, väkivalta, henkinen ja fyysinen painostus. Me suomalaiset emme ole tässä sen puhtoisempia kuin muutkaan. Suomalaiset "liikemiehet" ovat perustaneet Viroon satoja yrityksiä vain tätä työvoimakauppaa pyörittämään.

Pienet sakot, suuret voitot

"Liikemiehille" ihmistyövoiman myynti ja ostaminen, useimpien maahanmuuttoa, verotusta, työsuojelua tai ihmisoikeuksia koskevien lakien rikkominen on erittäin kannattavaa toimintaa. Se on myös turvallista, sillä ihmiskaupassa tehdyistä laittomuuksista rangaistaan lievästi, useimmiten sakoilla.

Työvoiman välittämiseen ja myymiseen ovat sekaantuneet vahvasti myös moottori-pyöräklubit tai rikollisjärjestöt. Syy on selvä: voitot ovat miljoonaluokkaa. Jos käy niin huono onni, että joutuu raastupaan, on tuomio kuitenkin vain murto-osa huumerikoksesta saatavasta tuomiosta.

Nämä ulkomaiset työntekijät ovat tiiviisti osallisena ketjussa, jonka lopputuloksena ovat edullisemmat ravintolahinnat, halvemmat katukivet tai metalliteollisuuden vientituotteet. Samalla he ja heidän työnantajansa ovat pois siitä ketjusta, jossa maksetaan sosiaaliturvasta, koulutuksesta, sairaanhoidosta tai eläkkeistä. He saavat siitä etuja, joiden avulla he voivat lyödä kilpailijansa, joka hoitaa velvoitteensa.

Vaimo vankilaan, mies louhoksille

Suomi ei ole kovin haluttu maa eurooppalaisten maahanmuuttajien keskuudessa. Siksi työvoimaa aletaan tuoda yhä enemmän Kiinan kaltaisista maista, joissa ihmisoikeudet ovat pelkkää puhetta.

Kiinalaiset työntekijät joutuvat tallettamaan lähtiessään tuhansien dollareiden takuumsumman. Yleensä välittäjäfirma on kiinalaisten viranomaisten omistama tai sillä on suorat linkit viranomaisiin. Jos työntekijä uskaltaa valittaa Suomessa huonosta kohtelusta, hänen sukulaisensa saatetaan ottaa Kiinassa kiinni ja sulkea vankilaan.

Näin tapahtui esim. paljon julkisuutta saaneiden kiinalaisten kivimiesten tapauksessa. Meillä on Suomessa virallisesti vajaat 120 000 ulkomaalaista. Maamme väestöön suhteutettuna se on vain reilut kaksi prosenttia. Se taas on yksi EU:n pienimmistä prosentteista.

Suomalaisten työttömyysaste on painunut kuuden prosentin tuntumaan, mutta ulkomaalaisten työttömyysaste on edelleen noin 25 prosenttia eli yli kolminkertainen suomalaisiin verrattuna. Mutta niinhän se on aina ollut talouden nousuista ja laskuista juurikaan riippumatta.

Perustellusti voi epäillä, ettei työperäinen maahanmuutto ole mikään ihmekonsti. Virallisesti Suomi haluaa olla huippuosaamiseen perustuva maa. Tavoitetaanko maailman huippu tuomalla vain halpatyövoimaa, jota kohdellaan huonosti?

Suomalaiset yritykset ja kunnat haluavat ulkomaista työvoimaa. Jos ainoa kriteeri on ulkomaalaisuus, niin miksi ne värväävät Vietnamsissa tai Filippiineillä? Miksi ne eivät mene värväskampanjalle Tukholman lähiöön, jossa suuri osa ulkomaalaista on työttöminä? Osa heistä osaa valmiiksi ruotsia eikä työluvan kanssakaan olisi ongelmia.

Mutta eihän Suomeen haluta mitä tahansa ulkomaalaisia vaan halpoja ja nöyriä,

työntekijöitä mahdollisimman kaukaa. Mieluummin "orjakauppiaan" tuomina, etteivät omat kädet sotkeennu.

Kuntien ja kuntien omistamien laitosten kannattaisi harkita tarkasti työvoiman tuon-
nin mielekkyyttä. Ensin orjatyövoiman myynnistä olisi päästävä ihmisläheiseen "maahan-
muuttopolitiikkaan". Sen on taattava, että maahan muuttaneet todella työllistyvät ja olos-
tuvat suomalaiseseen yhteiskuntaan. Samalla olisi kyettävä takaamaan muuttajille inhimilliset
olot.

Jos siinä onnistutaan, niin maamme rajojen ulkopuolelta tulee kyllä työvoimaa tyydyt-
tämään elinkeinoelämän tarpeita. Ei siinä tarvita kovin suurta houkuttelua.
Hyviä esimerkkejä löytyy eri puolilta Suomea ja eri yrityksistä.

Heikki Korhonen

Toimittaja, tietokirjailija ja viestintäasiantuntija.

